

Slutredovisning av uppdrag att utveckla och sprida ett metodmaterial om arbete mot rasism i offentliga verksamheter

A2022/00643

Diarienummer: 2022/140

Dokumentnamn: Slutredovisning av uppdrag

Datum: 2025-03-15

Besöksadress

Stora Nygatan 10-12
Gamla Stan. Stockholm

Postadress

Box 2123
103 13 Stockholm

Kontakt

Tfn växel: 08-723 87 50
info@levandehistoria.se

Läs mer

om oss på
levandehistoria.se

Innehåll

Redovisning av uppdrag att utveckla och sprida ett metodmaterial om arbete mot rasism i offentliga verksamheter	1
Innehåll	2
Sammanfattning	3
1. Uppdraget	3
2. Mål	3
3. Målgrupper	3
4. Genomförande av uppdraget	4
5. Samverkan	4
6. Resultat	5
7. Analys och avslutande kommentarer	6
Kontakt	7

Sammanfattning

Forum för levande historia har, i linje med regeringens uppdrag, tagit fram ett metodmaterial om arbete mot rasism. Målgruppen för metodmaterialet är relevanta yrkesgrupper inom offentlig verksamhet som arbetar med frågor som rör verksamhetsutveckling eller liknande funktioner.

Materialet, kallat ”Vägledning för arbete mot rasism”, är ett digitalt verktyg som är framtaget i dialog med ett stort antal aktörer, med inspiration från beprövade metodstöd och med beaktande av regeringens handlingsplan mot rasism och hatbrott som beslutades i december 2024.

Forum för levande historia bedömer att vägledningen är efterfrågad och kommer att fylla en viktig funktion i myndighetens samlade arbete mot rasism.

Särskild vikt kommer att läggas vid att använda vägledningen i arbetet med att bidra till måluppfyllelsen i regeringens handlingsplan mot rasism och hatbrott.

Materialet kan komma att fortsätta kompletteras för att inkludera ännu fler exempel på konkret verksamhet och för att ytterligare stödja arbetet i relation till handlingsplanen. Det digitala formatet gör det möjligt att på detta sätt fortsätta förfinas vägledningen.

1. Uppdraget

År 2022 fick Forum för levande historia i uppdrag att under 2022–2024 utveckla och sprida ett metodmaterial om arbete mot rasism för att kvalitetssäkra offentliga verksamheters bemötande av allmänheten. Målgruppen är personer som arbetar med verksamhetsutveckling, företrädesvis på chefs- och strategnivå.

2. Mål

Målet för arbetet med uppdraget har varit att bidra till förbättrade förutsättningar för ett systematiskt arbete mot rasism i offentliga verksamheter för att på så sätt bidra till verksamheternas möjligheter att kvalitetssäkra sitt bemötande av allmänheten. Mot bakgrund av detta har målsättningen varit att ta fram ett konkret och användarvänligt digitalt stöd för systematisk kvalitetssäkring i arbetet mot rasism.

3. Målgrupper

Målgruppen för metodmaterialet är relevanta yrkesgrupper inom offentlig verksamhet som arbetar med frågor som rör verksamhetsutveckling eller liknande funktioner.

Eftersom målgruppen är heterogen och omfattar myndigheter, regioner och kommuner har vägledningen anpassats för att kunna användas av verksamheter av olika storlek.

4. Genomförande av uppdraget

Genomförandet av uppdraget har skett genom följande steg:

1. Dialoger med myndigheter, kommuner, regioner och civilsamhället.
2. Framtagande av utkast på vägledning med reflektionsfrågor.
3. Inhämtande av synpunkter från myndigheter, kommuner och civilsamhällesaktörer samt forskare.
4. Anpassning av texter utifrån synpunkter.
5. Kompletterande omvärldsbevakning för att identifiera var inom det offentliga som det bedrivs ett strategiskt arbete mot rasism, respektive behövs extra stöd.
6. Framtagande av pedagogiskt material såsom checklistor, filmer och bilder som stödjer texterna i materialet.
7. Klarspråksgranskning
8. Slutbearbetning

Ovan nämnda dialoger har förts med sammanlagt 24 myndigheter, regioner, kommuner och civilsamhällesorganisationer som på olika sätt arbetar mot rasism.

Aktörernas synpunkter till ursprungsversionen av vägledningen var att en vägledning behöver vara överblickbar, konkret och handfast. Vidare behövde materialet ha ett fokus på att motverka just rasism, snarare än ojämlikhet i allmänhet. Det framkom också att vägledningen behövde anpassas så att också mindre verksamheter eller kommuner med få resurser blev inspirerade att arbeta strategiskt mot rasism. Framför allt kommuner vittnade om behovet av att kunna anpassa arbetet eftersom de som leder denna typ av processer ofta har kombinerade tjänster där de i övrigt även driver till exempel jämställdhetsarbetet i verksamheten.

I linje med detta är vägledningen nu uppbyggd på ett sätt som ska göra det möjligt att välja mellan att, helt eller delvis, använda vägledningen i en del av en verksamhet eller för att få stöd i att ta fram en övergripande handlingsplan för en hel verksamhet. I samband med att regeringens handlingsplan mot rasism och hatbrott presenterades i december 2024 gjordes även en översyn för att vägledningen, i så hög grad som möjligt, ska kunna bidra till arbetet med handlingsplanens mål och fokusområden.

5. Samverkan

För att materialet ska vara relevant för målgrupperna har Forum för levande historia samverkat med ett stort antal verksamheter.

Fördjupade dialoger har, som nämnts ovan, genomförts med 24 aktörer som arbetar med rasism kopplat till verksamhetsutveckling eller liknande i myndigheter, kommuner, regioner och civilsamhället. Samtliga har fått ge synpunkter om materialets innehåll och struktur vid flera tillfällen. Dessutom har två av de samverkande myndigheterna och en kommun deltagit i fokusgruppsintervjuer.

Vidare har särskilda dialoger förts med Diskrimineringsombudsmannen liksom med länsstyrelsernas samordnande funktion i frågor som rör mänskliga rättigheter.

6. Resultat

I enlighet med uppdraget har Forum för levande historia tagit fram ett metodmaterial om arbete mot rasism för att kvalitetssäkra offentliga verksamheteters bemötande av allmänheten.

Metodmaterialet är framtaget i form av en webbaserad vägledning för systematiskt arbete. För att möjliggöra maximal nytta och användbarhet inom det offentliga har vägledningen tagits fram för att kunna användas av både myndigheter, kommuner och regioner och anpassats till olika verksamheters ordinarie planerings- och uppföljningsprocesser.

I syfte att skapa en gedigen bas för vägledningen är den inspirerad av redan beprövade metodstöd för offentlig verksamhet. Forum för levande historia har här, framför allt, beaktat Ekonomistyrningsverkets vägledning för hur myndigheter på ett övergripande plan kan arbeta med planering och uppföljning respektive Jämställdhetsmyndighetens beskrivning av hur jämställdhetsintegrering kan planeras, organiseras och följas upp.

Utöver detta har myndigheten strävat efter att utveckla vägledningen på ett sätt som gör den relevant och stödande för arbetet mot rasism i så många offentliga verksamheter som möjligt. Som ett led i detta har Forum för levande historia fört dialog med 24 aktörer inom såväl det offentliga som civilsamhället.

Strävan efter att anpassa metodmaterialet efter målgruppernas behov har gjort att vägledningen har utvecklats i flera faser. Den sista stora utvecklingsfasen har infallit under hösten 2024. Detta i och med att myndigheten då har haft överblick över inkomna synpunkter. Myndigheten kunde också vid denna tid genomföra en kompletterande omvärldsbevakning med utgångspunkt i synpunkterna. Vidare har myndigheten avvaktat regeringens handlingsplan mot rasism och hatbrott som presenterades i december 2024. Detta för att kunna skapa synergier mellan vägledningen och de mål och fokusområden som handlingsplanen lägger fast.

Den färdiga vägledningen innehåller två inledande texter om syftet med vägledningen och varför det offentliga ska arbeta mot rasism. Efter det följer fem moduler inriktade på olika faser i arbetet; Förbered. Kartlägg. Analysera. Planera och genomför. Följ upp och lär. I

varje modul finns ett "case" som beskriver hur en aktör har arbetat och vilka lärdomar aktören har dragit. Till beskrivningen följer reflektionsfrågor. I varje modul finns också checklistor och mallar som för ytterligare stöd.

7. Analys och avslutande kommentarer

Forum för levande historia bedömer att den successiva utvecklingen av vägledningen har bidragit till ett mer behovsanpassat verktyg och även genererat en viktig diskussion om hur offentliga verksamheter kan ges bästa möjliga förutsättningar att arbeta mot rasism.

Som ett led i utvecklingen genomförde myndigheten under hösten 2024 en omvärldsbevakning för att ringa in vilka offentliga verksamheter som redan arbetar strategiskt mot rasism och som kan inspirera andra genom "lärande exempel".

Omvärldsbevakningen visade att det främst är de större kommunerna och några regioner, samt myndigheter med uppdrag, som har ett strategiskt arbete mot rasism. Samtidigt synliggjordes att små och i viss mån även medelstora kommuner ofta inte har utrymme för ett omfattande strategiskt arbete mot rasism. I stället vittnar kommunerna återkommande om att de medarbetare som leder denna typ av processer ofta har flera olika perspektiv att ta hänsyn till, såsom jämställdhet eller hållbarhet. I många fall kombineras tjänsterna med annan löpande verksamhet, som till exempel personalarbete.

Flera av de aktörer som myndigheten har varit i kontakt med har efterfrågat ett konkret stöd, i form av såväl processtöd som arbetsplatsförlagd utbildning, för att få hjälp med att driva arbetet framåt. I linje med detta planerar Forum för levande historia att, i det fortsatta arbetet vända sig till små och medelstora kommuner med erbjudande om processtöd. Detta förutses ske genom samarbete med de nationella nätverk som drivs av Sveriges kommuner och Regioner och länsstyrelserna. Målet är att insatserna ska kunna bidra till att inspirera och stötta fler kommuner i att ta fram handlingsplaner mot rasism.

Mot denna bakgrund bedömer Forum för levande historia att vägledningen kommer att komma till direkt nytta och fungera som en viktig del i det samlade arbete som myndigheten bedriver mot rasism och som bland annat inkluderar myndighetens uppdrag att genomföra fortbildning och kunskapshöjande insatser om olika former av rasism (A2024/01458). Myndigheten håller för närvarande på att planera det nya uppdraget tillsammans med relevanta aktörer såsom Sveriges kommuner och regioner och länsstyrelsernas MR-nätverk.

Särskild vikt kommer att läggas vid att stödja verksamheter och arbete som bidrar till de mål och delmål som finns i regeringens handlingsplan mot rasism och hatbrott. Myndigheten kommer bland annat att vända sig direkt till de särskilt utpekade

myndigheterna i handlingsplanen mot rasism med ett erbjudande om både utbildningsinsatser och processtöd.

Vidare kommer myndigheten att utveckla ett erbjudande om utbildningsinsatser om rasism till skolans personal och ett processtöd till relevanta yrkesgrupper inom offentlig verksamhet. Erbjudandet kommer bland annat att spridas genom Forum för levande historias befintliga myndighetsnätverk mot rasism och hatbrott som myndigheten samordnar.

Kontakt

Ansvarig avdelning: Uppdrag och forskningssamordning

E-postadress: info@levandehistoria.se